
VOORWOORD

Het is niet niks wat de rechter in een strafzaak van een forensisch gedragsdeskundige verlangt als hem wordt verzocht om een pro-Justitiarapportage. Bezien vanuit de positie van de strafrechter ligt aan dit verzoek ongeveer het volgende ten grondslag. Als iemand een ernstig geweldsdelict heeft gepleegd en daarbij gedrag heeft vertoond waarin wij ons menselijkerwijze moeilijk kunnen verplaatsen, dan moet de dader psychisch niet in orde zijn. Het kan niet anders dan dat het delict is gepleegd onder invloed van een psychische stoornis. Het kan dus nog een keer gebeuren. Dan is er alleen nog een forensisch gedragsdeskundige nodig die deze gedachtegang bevestigt, zodat we de samenleving kunnen beveiligen door de dader op te bergen in een gesloten setting.

Het klinkt allemaal wat cru, maar ik vermoed dat ik met deze beschrijving van de gedachtegang van een strafrechter niet ver naast de werkelijkheid zit. En ik kan het weten, want ik moet enigszins tot mijn schaamte bekennen: het zijn (ook) *mijn* gedachten. Deze zienswijze heeft zelfs een naam gekregen: het paradigma van de 'wilde man'. Dat betreft kort gezegd het fenomeen van 'de gestoorde delinquent' die het verdient om zo snel mogelijk veilig opgeborgen te worden.

Laten we nu in ditzelfde verband de positie van de rapporterend gedragsdeskundige in ogenschouw nemen. Wederom, het is niet niks wat de rechter in een strafzaak van een forensisch gedrags-

deskundige vraagt. Dat zijn drie kwesties: (1) het ‘voorspellen’ van het verleden, (2) het aan die ‘voorspelling’ verbinden van een conclusie die nauw verwant is met een juridisch-ethisch oordeel, en (3) het voorspellen van de toekomst.¹ En dat alles zonder dat de gedragsdeskundige beschikt over een glazen bol.

Ik loop de drie genoemde kwesties langs. Het eerste betreft het ‘voorspellen’ van het verleden. Uit het werk dat thans voor u ligt kan worden opgemaakt dat de gedragsdeskundige *‘indien van toepassing, expliciet in de differentiaal-diagnostische beschouwing dient aan te geven welke stoornis toentertijd [ten tijde van het delict] aanwezig was en dat niet kan worden volstaan met het vaststellen van een stoornis ten tijde van het onderzoek.’*² Een differentiaal-diagnose van een thans bestaande geestestoestand is al geen sinecure. Niet voor niets verschillen gedragsdeskundigen nog wel eens van mening in gevallen die geen doorsnee zijn. De psyche van een mens is immers niet voor directe waarneming vatbaar en de toestand van de psyche kan dus alleen maar worden *afgeleid*, en dit uit de resultaten van diagnostisch onderzoek. Nog moeilijker wordt het wanneer de gedragsdeskundige een retrospectieve diagnose moet stellen, dat wil zeggen een oordeel over een psychische toestand in het verleden.

De tweede kwestie die de gedragsdeskundige wordt voorgelegd betreft het verbinden van een specifieke conclusie aan die retrospectieve diagnose. Nog voordat de rechter überhaupt heeft vastgesteld dat de betrokkene een delict heeft begaan, wordt van de gedragsdeskundige namelijk verwacht dat hij onderzoek doet naar het bestaan van een causaal verband tussen de (eventueel) gediagnosticeerde stoornis en het delict. De voorvraag is echter: tussen welke grootheden wordt hier – zo mogelijk – een verband gelegd? Welnu, de hele strafrechtspleging is gestoeld op één centraal fundament. Dat fundament luidt als volgt: de mens is behept

1 En dan laat ik hier onbesproken dat de gedragsdeskundige ook nog (ten vierde dus) wordt gevraagd om te adviseren over de maatregelen die binnen een strafrechtelijke context moeten worden getroffen om het gevaar voor herhaling in te dammen.

2 Zie paragraaf 3.11.3.

met een *vrije wil* en hij kan dus verantwoordelijk worden gesteld voor zijn gedragskeuzes en voor de gevolgen ervan. Het verantwoordelijk stellen van een persoon voor zijn gedragskeuzes heet in een strafrechtelijke context: toerekenen. Dat is een exclusieve, normatieve taak van de strafrechter. Het betekent naar de kern genomen dat de verdachte een verwijt wordt gemaakt van wat hij heeft gedaan; de strafrechter stelt vast dat de verdachte *schuld* heeft aan datgene waaraan de verdachte zich schuldig heeft gemaakt.

Hoewel de 'wilsvrijheid' een kwestieus concept is dat binnen de psychologie niet of nauwelijks valt te operationaliseren, wordt van de gedragsdeskundige niet verwacht dat hij dit concept ter discussie stelt. Integendeel, hij moet het centrale fundament van de strafrechtspleging omarmen, en onderzoeken of er in een bepaalde strafzaak reden is om aan te nemen dat zich hierop een *uitzondering* heeft voorgedaan. Dat is het geval als mag worden aangenomen dat de 'wilsvrijheid' (wat dat ook moge zijn) ten tijde van het delict was aangetast. Het gedrag van de betrokkene werd dan niet (meer) uitsluitend gedictieerd door zijn 'vrije wil'.

Vervolgens is de vraag of die verstoring het delict geheel of ten dele heeft veroorzaakt. Was de verstoring van de wilsvrijheid van invloed op het delict, dan kan de verdachte dit delict geheel niet, of slechts verminderd worden toegerekend.³ En aangezien 'toerekenen', zoals gezegd, een exclusieve, normatieve bezigheid is van de strafrechter, en niet van de gedragsdeskundige, heeft de laatste alleen iets te zeggen over de vraag of, en zo ja, in hoeverre de verdachte 'vatbaar' is voor toerekening door de strafrechter. 'Toerekenen' is normatief, maar de vraag naar de 'vatbaarheid voor toerekening' wordt – althans door de cassatierechter – beschouwd als feitelijk van aard.

3 'Toerekenen' is een begrip dat is neergelegd in art. 39 Sr (kortweg: geen straf zonder schuld), en dat terugkeert in art. 37 lid 2 Sr. 'Verminderde toerekening', of 'verminderde toerekeningsvatbaarheid' betreffen echter geen wettelijke termen. Bovendien wordt voor het opleggen van de maatregel van terbeschikkingstelling (tbs) in art. 37a Sr niet de eis gesteld dat het delict (geheel of ten dele) is *veroorzaakt* door de psychische stoornis. Hooguit geldt als noodzakelijke voorwaarde voor tbs een 'gelijktijdigheidsverband', namelijk de eis dat bij de verdachte *tijdens het begaan van het feit* een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens bestond. Niettemin is mijn opvatting dat de wetgever met deze 'soepele' voorwaarde vooral bewijsproblemen heeft willen vermijden. Als er geen enkel oorzakelijk verband bestaat tussen het delict en de stoornis is er m.i. ook geen reden voor een tbs.

Vanuit het oogpunt van de jurist is dit allemaal gesneden koek en heel 'logisch'. Vanuit het oogpunt van de gedragswetenschap is dat het allerminst.⁴ De gedragskundige komt hierdoor namelijk in de positie te verkeren dat hij moet beoordelen of, en zo ja, in hoeverre een aanwezige psychische stoornis het vermogen van de betrokkene om zijn wil te bepalen, anders gezegd: om zijn gedrag te controleren, heeft beïnvloed. Wetenschappelijke kennis over een dergelijke causale relatie ontbreekt echter grotendeels. Stel dat een verdachte zijn vriendin heeft neergestoken. Onderzoek wijst uit dat de verdachte lijdt aan schizofrenie en dat hij een 'stem' hoorde die hem opdroeg zijn vriendin te doden. Het lijkt dan voor de hand te liggen dat de bevelshallucinaties het vermogen van de verdachte om in vrijheid gedragskeuzes te maken, heeft aangetast. Echter, bevelshallucinaties met een soortgelijke inhoud als bij deze verdachte komen bij veel meer mensen met een psychotische stoornis voor, maar de meesten handelen er niet naar.

Ten derde wordt de gedragsdeskundige verzocht om de toekomst te voorspellen. Hem wordt namelijk – zoals gezegd, nog voordat is vastgesteld dat de verdachte een delict heeft begaan – gevraagd om *'een prognose inzake het risico op recidive oftewel de kans op herhaling van een ten laste gelegd feit of van een bepaalde delict-categorie (zeden, geweld, algemeen).'*⁵ Ook hier gaat het weer om de vraag naar een causaal verband, namelijk tussen enerzijds de psychische stoornis en anderzijds het eventueel daardoor veroorzaakte gevaar voor herhaling. Voorspellen is echter moeilijk, vooral als het om de toekomst gaat.⁶

De gedragsdeskundige die bereid is om pro Justitia te rapporteren heeft dus heel wat concessies moeten doen aan datgene wat de wetenschap hem leert. Om de rechter terzijde te staan, moet hij vragen beantwoorden die hij 'eigenlijk' niet kan beantwoorden en

4 Over het voorgaande gaat onder meer een fraai en kritisch artikel: T. Kooijmans & G. Meynen, 'De hybride structuur van de rapportage pro Justitia: Over toerekeningsvatbaarheid en risico', *DD* 2012, afl. 13, p. 477-489.

5 Zie paragraaf 3.11.5.

6 Deze uitspraak wordt doorgaans toegeschreven aan de fysisicus Niels Bohr.

moet hij zich 'eigenlijk' begeven op een normatief-juridisch terrein, te weten dat van de strafrechter.

Het is niet vreemd dat hierop al lange tijd kritiek wordt geleverd vanuit de hoek van de gedragswetenschap zelf. In 1989 verscheen bijvoorbeeld van de hand van de (toen al ervaren) psychiater Siegfried Tuinier zijn onvolprezen dissertatie met de titel *De psychiater en de wilde man*.⁷ Het betrof een veldstudie over de relatie psychiatrisch syndroom en criminaliteit. Tuinier wees in zijn studie op de zwakke wetenschappelijke evidentie voor de aanname van een causale relatie tussen het plegen van een delict en de aanwezigheid van een psychiatrische stoornis. Uitgezonderd verslaving, hebben psychiatrische stoornissen 'in enge zin' volgens zijn onderzoeksresultaten weinig tot niets met criminaliteit te maken.⁸ Bovendien was Tuinier uiterst kritisch over de wijze waarop het deskundigenoordeel omtrent de toerekeningsvatbaarheid tot stand kwam.⁹ In bijna alle door hem onderzochte forensische rapportages gaf de gedragsdeskundige een oordeel over de toerekeningsvatbaarheid. Het was daarmee een vast ingrediënt van de 'expertise' van de deskundige. Bijna steeds volgde de rechter dit advies. In 93% van de gevallen hield de conclusie van de gedragsrapportage enige vorm van verminderde toerekeningsvatbaarheid in. Het grote aantal conclusies over toerekeningsvatbaarheid contrasteerde volgens hem sterk met hetgeen 'haalbaar' is in de reguliere geneeskunde. *'Men verwacht eigenlijk een veel groter aantal gevallen waarin de deskundige het antwoord moet schuldig blijven'*, aldus Tuinier. De stelligheid waarmee niettemin in gedragsrapportages over toerekeningsvatbaarheid werd geconcludeerd, viel hem sterk op omdat bleek dat op het punt van de veroorza-

7 S. Tuinier, *De psychiater en de wilde man* (diss. VU Amsterdam), Meppel: Giethoorn 1989. Hierover gaat o.a. D.J.C. Aben, 'De rechter en de wildeman', *E&R* 2015, afl. 5, p. 161-163, waaraan ik een deel van deze tekst heb ontleend. Zie dat artikel ook voor meer verwijzingen naar kritische literatuur.

8 Tuinier, a.w., p. 265. Het ging Tuinier om de diagnose op de 'eerste as' van het toen gangbare DSM-classificatiesysteem (DSM III-R). Die 'eerste as' betreft de categorie van psychiatrische stoornissen met uitzondering van persoonlijkheidsstoornissen en verstandelijke beperkingen.

9 Tuinier, a.w., p. 316-317.

king van criminele gedragingen in die rapportages vaak essentiële gegevens ontbraken, zoals gedragstoxicologische variabelen, kennis over de voorgeschiedenis en biologisch psychiatrische variabelen. *'Het onderzoek dient met name om geen bevinding te doen. Maar ondanks deze beperkingen komt er steeds een conclusie'*, vervolgde hij met enige spot. Bovendien bleek Tuinier dat de conclusie 'ontoerekeningsvatbaar' goed voorspelbaar was op basis van slechts twee gegevens: een agressief delict en een psychotische toestand. *'Het zijn intrigerende bevindingen die nieuwsgierigheid wekken naar de aard van de functie die de psychiater hier heeft'*, aldus Tuinier. Daarmee sneed hij een belangrijk punt aan. Hij vatte zijn eigen standpunt hierover als volgt samen: *'Het lijkt erop dat de deskundige voornamelijk met finale beslissingsstrategieën bezig is en veel minder dan verondersteld mag worden met causale relaties. De oorzaak is gelegen in de hybridische functie van de psychiater in het strafrecht. Enerzijds treedt hij op als medisch specialist, en aan de andere kant functioneert hij als adviseur in moeilijke kwesties. In de eerste functie heeft hij te maken met empirische kennis uit de psychiatrie. In de tweede functie voornamelijk met "het paradigma van de wilde man".'*¹⁰

Wat hier tot uitdrukking komt is het grote verschil tussen de taak van de strafrechter en de kennis en kunde van de (forensische) wetenschap. Het is binnen onze rechtscultuur zo gegroeid dat de forensische gedragsdeskundige de rechter ter wille is door mee te gaan in de gedachtegang van de rechter. De vraag die dan opkomt is of de deskundige daarmee niet de grenzen van de mogelijkheden van de wetenschap overschrijdt. De 'taal' van de wetenschap is nu eenmaal een andere dan die van de rechter. Wat ik hiermee bedoel is – onder meer – het volgende.

Van oudsher wordt in de wetenschap onderscheid gemaakt tussen de volgende twee vragen: (1) wat zijn de oorzaken van effecten? en

10 Tuinier, a.w., p. 346-347.

(2) wat zijn de effecten van oorzaken?¹¹ Bijvoorbeeld, het bewijsmateriaal dat in een strafzaak door het Openbaar Ministerie aan de rechter wordt gepresenteerd bestaat voornamelijk uit een beschrijving van sporen op de plaats van het delict, eventuele getuigenverklaringen, en (andere) resultaten van opsporingsonderzoek. Globaal samengevat neemt de rechter daarmee kennis van *effecten* in de kenbare werkelijkheid. Die effecten tracht hij te verklaren door een gebeurtenis aan te wijzen die van die effecten de oorzaak is geweest. Die oorzaak kán het misdrijf zijn dat in de tenlastelegging wordt omschreven, maar ook een alternatief dat eventueel door de verdediging als zodanig wordt aangedragen. Die oorzaak is niet (meer) voor directe waarneming vatbaar. De rechter zal die oorzaak dus moeten afleiden. Met andere woorden, de rechter zal *terug* redenerend op zoek gaan naar het antwoord op vraag (1).¹² In het geval van het voorbeeld van de verdachte die zijn vriendin had neergestoken zal de rechter dan ook geneigd zijn om aan te nemen dat de oorzaak voor het neersteken gelegen is in de door de gedragsdeskundige vastgestelde bevelshallucinatie. Wetenschappers beogen antwoorden te vinden door op een conditie te variëren teneinde het effect daarvan te beoordelen. Hierbij is het denken *vooruit* gericht Bijvoorbeeld door bij personen met bevelshallucinaties te onderzoeken welke variabelen van invloed zijn op het hiernaar handelen. Daarmee trachten zij bekend te worden met het antwoord op vraag (2). De vragen onder (1) en (2) zijn verschillend van aard, en uit het antwoord op de ene vraag kan het antwoord op de andere niet zonder meer worden afgeleid.¹³

11 Over het onderscheid tussen 'Causes of Effects' (CoE) en 'Effects of Causes' (EoC) is een omvangrijke hoeveelheid literatuur beschikbaar. Zie bijvoorbeeld A.P. Dawid, M. Musio & S.E. Fienberg, 'From Statistical Evidence to Evidence of Causality', *Bayesian Analysis* 2016, p. 725-752; A.P. Dawid, M. Musio & S.E. Fienberg, 'The Probability of Causation', elektronische publicatie: arXiv:1706.05566 [math.ST] 2017, en H.L. Smith, 'Effects of Causes and Causes of Effects: Some Remarks From the Sociological Side', *Sociological Methods & Research* 2014, afl. 3, p. 406-415.

12 Giard spreekt in dit verband van een 'retrograde bewegingsrichting'. Zie R. Giard, 'Het naadje van de causaliteit. Wetsevaluatie en rechtspraak vanuit een ander perspectief', *E&R* 2018, afl. 3, p. 108-114. Het begrip 'terug redeneren' heb ik ontleend aan: C.E.H. Berger, 'Criminalistiek is terugredeneren. Logisch correct redeneren in forensische rapportages ... en in de rechtszaal', *NJB* 2010/646, afl. 13, p. 784-789.

13 Over deze en andere verschillen tussen de 'taal' van de wetenschap en de 'taal' van de rechter, gaat: D.J.C. Aben, 'Op de stoel van de deskundige', *E&R* 2018, afl. 4, p. 141-143.

Het verschil tussen de vragen die een strafrechter zich stelt en de vragen die een wetenschapper zich stelt, maakt naar mijn inzicht meer duidelijk in wat voor lastig parket de gedragsdeskundige zich bevindt ingeval hij pro Justitia rapporteert. De strafrechter verlangt van de gedragsdeskundige dat hij *terug* redeneert langs causale lijnen naar het bestaan van de psychische stoornis waaraan de verdachte – in de veronderstelling van de strafrechter – lijdt. De werkelijkheid van de wetenschap ziet er doorgaans heel anders uit.¹⁴ Het zou de strafrechter, en meer in het algemeen alle juridisch geschoolde procesdeelnemers, sieren als zij in het strafproces met iets meer begrip de gedragsdeskundige tegemoet zouden treden. Het komt mij voor dat er de noodzaak is van heldere, goed geordende informatie op het terrein van de forensische gedragsrapportage, waarbij tegelijkertijd de procesdeelnemers een handreiking krijgen voor het kritisch kunnen beoordelen of rapportages voldoen aan de hieraan gestelde eisen. Ik had mijn eerste schreden op het terrein van de rechtspraak pas net gezet toen de dissertatie van Tuinier verscheen, al las ik dat boek pas veel later. Waaraan ik toen echt behoefte had was het werk dat nu voor u ligt.

D. Aben,
advocaat-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden

14 Een van de auteurs, prof. dr. J.W. Hummelen, en ik deden in een artikel een voorstel om de rechtspraak meer in overeenstemming te brengen met de gedragswetenschap in: K. Hummelen & D.J.C. Aben, 'Functionele diagnostiek in plaats van een advies aangaande toerekeningsvatbaarheid', *E&R* 2015, afl. 5, p. 164-175. In dezelfde aflevering van *Expertise en Recht* verschenen fraaie en opbouwende-kritische reacties van Y. van Kuijck, van G. Meynen & T. Kooijmans, en van W. Damen & N. Engbers.

1

INLEIDING

Ieder jaar worden duizenden gedragskundige pro-Justitiarapportages uitgebracht. Deze rapportages spelen een grote rol bij de strafrechtspleging. Het is essentieel dat rechters, officieren van justitie en advocaten de kennis hebben om te kunnen beoordelen of rapportages voldoen aan de hieraan te stellen juridische eisen en dat de gedragsdeskundige rapporteert overeenkomstig de hiervoor geldende vereisten.

Dit boek beoogt deze gebruikers te ondersteunen bij het kritisch beoordelen van gedragskundige rapportages in strafzaken. De insteek die hierbij is gekozen, betreft de psychologische en psychiatrische rapportages bij volwassenen. Rapportages voor jeugdigen en tbs-verlengingsrapportages worden niet specifiek behandeld. Een groot deel van dit boek is echter ook van toepassing op die rapportages.

Ook bij opleidingen, zoals die van gedragsdeskundigen tot pro-Justitiarapporteur, kan dit boek van betekenis zijn.

De opzet van dit boek bestaat globaal uit twee hoofdlijnen. Het eerste betreft de juridische vereisten die aan gedragskundige onderzoeken en rapportages worden gesteld. De tweede hoofdlijn omvat het onderzoek en verslag van de gedragsdeskundige. Bij dit laatste wordt grotendeels het NIFP-format gevolgd.

Bij elke paragraaf worden aspecten benoemd die van belang zijn bij de kritische beoordeling van een rapportage. Hoofdstuk 4 bevat

een lijst met vragen waarmee de kwaliteit van een rapportage kan worden geëvalueerd.

Uitgangspunt bij de juridische en forensisch gedragskundige vereisten zijn het beoordelingskader van het Nederlands Register voor Gerechtelijk Deskundigen (NRGD), richtlijnen van relevante beroepsgroepen en uitspraken van de tuchtrechter. Waar het in de tekst gaat om wettelijke eisen of normen waarbij het niet naleven daarvan een (tuchtrechtelijk) verwijt kan opleveren, wordt het woord 'moeten' gebruikt. Waar het gaat om gedragskundige aspecten wordt de aanduiding 'dient' of 'wenselijk' gebruikt. Dit onderscheid benadrukt dat de kwaliteit van een rapportage afhankelijk kan zijn van de specifieke situatie waarin een onderzoek plaatsvindt.

De aard van het boek brengt met zich mee dat veel is ontleend aan bestaande bronnen. In dit verband zijn er twee boeken waar in het bijzonder veel gebruik van is gemaakt. Dit betreft het boek van Van Esch, *Gedragsdeskundigen in strafzaken* (2012) en het boek van Hummelen, Verkes en Van der Wolf, *Forensische psychiatrie en de rechtspraak* (2018).

De auteurs zijn een aantal juristen en gedragsdeskundigen die commentaar hebben gegeven op concept-delen van het manuscript zeer erkentelijk. Dit betreft:

- mr. drs. F.A.M. (Eric) Bakker, senior raadsheer en voorzitter College Gerechtelijk Deskundigen van het NRGD;
- mr. J. (Job) Knoester, strafrechtadvocaat bij 'Knoester, Van der Hut & Alberts Advocaten' en lid van het College Gerechtelijk Deskundigen van het NRGD;
- drs. R.J.P. (Ronald) Rijnders, forensisch psychiater Pieter Baan Centrum;
- dr. K.J. (Katinka) de Wijs-Heijlaerts, psycholoog NIFP Zuid-Nederland.

De auteurs hopen dat dit boek kan bijdragen aan de beoordeling van de kwaliteit van gedragskundige rapportages in de strafrechtspleging.

Corrie van Esch
Ko Hummelen
Eric Blaauw

Dat kan de onafhankelijkheid in de weg staan. Wanneer de onderzoeker de onderzochte toch thuis onderzoekt, moet hij dat tevoren aankondigen. Hij mag niet onverwacht bij de onderzochte op de stoep staan. En als dat door omstandigheden al eens gebeurt, dan moeten aan de informatieverplichting hoge eisen worden gesteld.⁴¹ Wanneer de onderzoeker vervolgspraken maakt, dient hij die (uiteraard) na te komen.⁴² Dat een onderzoek aan huis niet altijd vlekkeloos verloopt, toont het volgende voorbeeld (niet alle tekortkomingen zijn overigens toe te schrijven aan het feit dat het onderzoek thuis plaatsvond).

Een pro-Justitiaonderzoeker verscheen onaangekondigd om 18:00 uur voor een onderzoek bij een (minderjarige) verdachte thuis. De moeder van de verdachte stond op dat moment te koken. Moeder gaf later aan dat het gesprek met de onderzoeker ongeveer een half uur duurde en dat slechts een klein deel van het gesprek aan de zoon (onderzochte) werd besteed. Volgens moeder en zoon was de bedoeling van het gesprek voor hen onduidelijk. De onderzoeker had hier overigens een andere lezing over.

Aan het einde van dit gesprek werd afgesproken dat de onderzoeker een vervolgspraak zou maken. Hij stuurde een e-mail met een voorstel voor een nieuwe datum. Toen hij hierop niets hoorde, besloot de onderzoeker, zonder nadere pogingen om opnieuw contact te zoeken, dat die afspraak geen doorgang hoefde te vinden. Hij communiceerde dit besluit niet meer met moeder en zoon. Het gevolg van deze gang van zaken was dat moeder en zoon geen gebruik hebben kunnen maken van het inzage- en correctierecht.⁴³

41 Regionaal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg Eindhoven 30 mei 2013, ECLI:NL:TGZREIN:2013:YG2951.

42 Regionaal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg Eindhoven 30 mei 2013, ECLI:NL:TGZREIN:2013:YG2951.

43 Regionaal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg Eindhoven 30 mei 2013, ECLI:NL:TGZREIN:2013:YG2951.